

૩૬) જ્યારે શુક્ર અદા કરવામાં ઓછપનો સ્વીકાર કરતા તો આ દુઆ પઢતા હતા.

બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર રહીમ

બારે ઈલાહા ! કોઈ પણ વ્યક્તિ તારા શુક્રની મંઝિલ સુધી પહોંચી શકતી નથી, કેમકે તારા એટલા બધા ઉપકારો એકત્ર થઈ જાય છે કે તે તેના પર અધિક શુક્રિયા આવશ્યક અને વાજિબ કરી દે છે અને કોઈ પણ માણસ તારી ઈતાઅતના કોઈ પણ દરજ્જા ઉપર પહોંચી શકતો નથી ભલેને પછી તે ગમે તેટલી તત્પરતા બતાવે તો પણ. અને તારા આ હક સાબિત કરવાના મુકાબલામાં કે જે ફઝલ અને અહેસાનને કારણે છે, તે અસમર્થ જ રહે છે.

જ્યારે આવી પરિસ્થિતિ છે તો તારા સૌથી વધારે શુક્રગુઝાર બંદાઓ પણ શુક્ર અદા કરવામાં વિવશ અને સૌથી વધારે ઈબાદતગુઝાર પણ નિઃસહાય સાબિત થશે. કોઈ હક સાબિત કરનારો બાકી જ રહેતો નથી કે તું તેના હક સાબિત કરવા પર તેને બક્ષી દે અથવા તો તેના હકને કારણે તેનાથી ખુશ થાય. જેને તે બક્ષી દે અથવા તો તેના હકને કારણે તેનાથી ખુશ થાય. જેને તે બક્ષી દીધો એ તો તારું ઈનામ છે અને જેનાથી તું રાજી થઈ ગયો એ તો તારી કૃપા છે. જે થોડા અમલનો પણ તું સ્વીકાર કરે છે તેનો બદલો તું ભરપૂર આપે છે અને થોડીક જ ઈબાદતનો પણ તું સવાબ આપે છે એટલે સુધી કે જાણે બંદાઓનું શુક્ર બજાવી લાવવાનું કાર્ય, કે જેના મુકાબલામાં બદલાને અને સવાબને તે આવશ્યક ગણ્યો છે અને જેના બદલામાં તેમને મહાન બદલો આપ્યો.

તે એક એવી બાબત હતી કે આ શુક્રથી વિરક્ત (મુક્ત) થવું તેના અધિકારમાં હતું તો એ દૃષ્ટિએ તે બદલો આપ્યો (કે તેમણે અધિકાર સહિત જાતે જ શુક્ર અદા કર્યો) અથવા તો એ કે શુક્ર અદા કરવાનાં કારણો તારી કુદરતના કબજામાં ન હતાં અને તેમણે જાતે જ શુક્ર માટેનાં કારણો તૈયાર કર્યા જેના ઉપર તે એમને બદલો આપ્યો (એવું તો નથી).

પરંતુ અય મારા માઅબૂદ ! તું તેમના સઘળા કાર્યોનો માલિક હતો એ પહેલાં કે તેઓ તારી ઈબાદત કરવા માટે શક્તિમાન થાય અને તેં તેમના માટે બદલો અને સવાબ ઉપલબ્ધ કરી દીધો હતો એ પહેલાં કે તેઓ તારી ઈતાઅતમાં દાખલ થાય અને આ એટલા માટે કે તારી પધ્ધતિ ઈનામ અને ઈકરામ આપવાની, તારી આદત કૃપા અને ઉપકાર કરવાની અને તારું ચલન ક્ષમા અને દરગુઝર કરવાનું છે.

આથી તારી સમગ્ર કાઈનાત એ બાબતનો સ્વીકાર કરે છે કે તું જેના ઉપર અઝાબ કરે છે તેના ઉપર કોઈ જુલમ કરતો નથી અને સાક્ષી છે એ બાબતની કે જેને તું માફ કરી દે છે તેના ઉપર દયા અને ઉપકાર કરે છે અને દરેક માણસ એવો એકરાર કરશે પોતાના નફ્સની કમીનો આ (ઈતાઅત)ને બજાવી લાવવામાં કે જેનો તું હકદાર છે. અગર શેતાન તેમને તારી ઈબાદત કરવાથી ન બહેકાવત તો પછી કોઈ માણસ તારી નાફરમાની ન કરત. અગર બાતિલને હકના પરિવેશમાં તેમની સામે રજૂ ન કરત તો તારા રસ્તાથી કોઈ ગુમરાહ ન થાય.

પાક છે તારી ઝાત, ફરમાબરદાર હોય અથવા ગુનેગાર હોય, દરેકની બાબતમાં તારી કૃપા અને મહેરબાની પ્રગટ છે એવી રીતે કે ઈતાઅત કરનારને એ શુભકાર્ય પર કે જેનાં કારણો તેં ખુદ પૂરાં પડ્યાં છે, તેમને બદલો આપે છે અને ગુનેગારને ત્વરિત સજા કરવાનો અધિકાર ધરાવતો હોવા છતાં પણ મોહલત આપે છે. તેં ફરમાબરદાર અને નાફરમાન બન્નેને એવી વસ્તુઓ આપી છે કે જેમનો હક સાબિત થતો ન હતો અને તેમાંથી દરેક પર તેં એવી કૃપા અને મહેરબાની કરી છે કે જેના મુકાબલામાં તેમનો અમલ ખૂબ થોડો હતો અને તું ઈતાઅત કરનારને માત્ર એ આમાલ પર તેનો બદલો આપત કે જેની વ્યવસ્થા તેં તૈયાર કરી છે. તો નજીક હતું કે તે સવાબને પોતાના હાથમાંથી ખોઈ નાખત અને તારી નેઅમતો તેના દ્વારા નષ્ટ થઈ જત. પરંતુ તેં તારી કૃપા અને મહેરબાનીથી નાશવંત અને અલ્પ મુદતના આમાલના બદલામાં લાંબી અને શાશ્વત મુદતનો બદલો અને સવાબ

અર્પણ કર્યો અને ખૂબ થોડા અને નાશ પામનાર આમાલના મુકાબલામાં કાયમી અને અનંત બદલાની ભેટ આપી.

વળી તારી નેઅમતના થાળમાંથી જે રોઝી ખાઈને તેણે તારી ઈતાઅત કરવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરી એનું કોઈ વળતર તેં તેની પાસેથી નથી ઈચ્છ્યું અને જે અંગો અને અવયવોથી કામ લઈને તારી મગફેરત સુધી માર્ગ તૈયાર કર્યો તેની સખ્તીથી કોઈ ઈર્ષા ન કરી. જો કદાચ તું એવું કરત તો તેની સઘળી મહેનતોની પ્રાપ્તિ અને બધા પ્રયત્નોનું પરિણામ તારી નેઅમતો અને એહસાનોમાંથી એક સામાન્ય અને મામુલી પ્રકારની નેઅમતના મુકાબલામાં સમાપ્ત થઈ જત અને બાકીની નેઅમતો માટે તારી બરગાહમાં તે ગિરવે બનીને રહી જત (અર્થાત તેની પાસે કંઈ ન હોત કે જેનાથી તે પોતાને છોડાવે) તો આવી પરિસ્થિતિમાં તે કઈ રીતે તારા કોઈ સવાબનો હકદાર થઈ શકત ? ના. તે ક્યારેય હકદાર બની શકત નહીં.

અય મારા માઅબૂદ ! આ તો તારી ઈતાઅત કરનારની હાલત અને તારી ઈબાદત કરનારાની કથા છે, પરંતુ જેણે તારા હુકમોના વિરૂધ્ધ કાર્ય કર્યું અને તારી મનાઈ કરેલી બાબતોનો દોષી થયો તેને પણ સજા આપવામાં તેં ઉતાવળ ન કરી એટલા માટે કે તે ગુનાહિત આચરણ અને નાફરમાનીની હાલતને છોડીને તારી ઈતાઅત તરફ રજૂ થઈ શકે. સાચું તો એ છે કે જ્યારે તેણે પહેલ વહેલાં તારી નાફરમાની કરવાનો નિશ્ચય કર્યો હતો ત્યારે જ તે દરેક સજાનો હકદાર થઈ ચૂક્યો હતો કે જે સજા તેં સમગ્ર દુનિયા માટે તૈયાર કરી હતી. તો તે દરેક અઝાબ કે જેને તેં તેનાથી રોકી લીધો હતો અને સજા અને અઝાબનો એ દરેક જથ્થો કે જેને આપવામાં વિલંબ કર્યો હતો આ તારા પોતાના હકથી દરગુજર કરવું અને હક સાબિત થતો હતો તેનાથી ઓછા ઉપર રાજી રહેવું તે છે.

અય મારા માઅબૂદ ! આવી હાલતમાં તારાથી વધીને બીજો કોણ દયાળુ હોઈ શકે છે અને આનાથી વધીને તારી મરજીના વિરૂધ્ધ તબાહ અને બરબાદ થાય એવો કોઈ

કમનસીબ હોઈ શકે ખરો ? ના. કોઈ એવો છે ખરો કે જે આનાથી વધારે દુર્ભાગ્યશાળી હોય ?

તું મુબારક છે તારી વિશેષતાનાં ગુણગાન, કૃપા અને ઉપકારની સાથે જ થઈ શકે છે અને તારા અદલ અને ઈન્સાફના વિરૂધ્ધ શંકા થાય એનાથી તું ઉચ્ચતર છે. જે માણસ તારી નાફરમાની કરે તો તું તેના ઉપર જુલમ કરીશ એવી શંકા થઈ જ શકતી નથી અને ન એ વ્યક્તિની બાબતમાં કે જે તારી પ્રસન્નતા અને ખુશીનું સન્માન જાળવે; વળી તારી પાસેથી કોઈનો અધિકાર ખૂંચવી લેવાનો ડર હોઈ શકે ખરો ?

તું મોહંમદ (સ.) અને તેમના વંશજો પર રહેમત વરસાવજે અને મારી મહેરુઆઓને પૂરી કર અને મારા માટે હિદાયત અને માર્ગદર્શનમાં એટલો બધો વધારે કરી દે કે હું તારી કૃપાથી મારા કાર્યોમાં વળગેલો રહું એટલા માટે કે તું નેઅમતોને અર્પણ કરનારો અને દયા અને મહેરબાની કરનારો છે. ★